

● SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLAM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

● YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

İsmail L. ÇAKAN

BU SAYIDA

19 KASIM	İslâm MEDENİYETİ
HÜKÜMET PROGRAMLARI VE DİN EĞİTİMİ	İsmail LÜTFİ
MÜSLÜMAN TÜRK AYDİ- NINA (Şiir)	Ali Ulvi KURUCU
RAMAZAN ORUCU	Ali ÖZEK
ARA YERDE (Şiir)	İsmail BAYRAM
İSLÂM'DA ZEKÂTIN ÖNEMİ	Yusuf KARADAVİ
GERÇEK MÂNASIYLA ORUÇ	Terc. Mehmed ERKAL
ÜNLÜ CELVETİ ŞEYHLERİ	Tayyar ALTIKULAÇ
İSLÂMİ TÜRK EDEBİYA- TINDA RAMAZAN İÇİN	H. Şinasi ÇORUH
SÖYLENMİŞ MISRALAR ...	Dr. Neclâ PEKOLCAY
BEKRİ MUSTAFA'nın İMAM- LIĞI (Şiir)	Dr. Cahid ÖNEY
RAMAZÂNİYE	Halil CAN
GUFRA N DEDE	İ. Ali TAYYAR
HASBİHAL	Doç. Dr. B. S. KÜTÜKOĞLU
AÇIŞ DERSİ	Mahir İZ
DERS VE İRŞAD	Y. Müh. Ömer KIRAZOĞLU
el-BEZDEVİ EBUL - YÜSR MUHAMMED	Dr. Y. Ziya KAVAKÇI
ÖZLENEN NAĞME (Şiir) ...	Mustafa MİYASOĞLU
MÜBÂREK RAMAZAN ÜZE- RİNE DÜŞÜNCELER	Sabri AKDENİZ
RAMAZAN (Şiir)	K. Edip KÜRKCÜOĞLU
İSLÂM TIBBINA TOPLU BAKIŞ	Hasan ÖZÖNDER
SUALLERE CEVAPLAR	Gazi MERT
VUSLATA VEDA (Şiir)	Murad ARSLAN
MUSAHİPZADE CELÂL VE AYNOROZ KADISI	Hilmi KURTULUŞ
YA MUHAMMED (Şiir)	Abdülkadir GÜLER
SİNEMA VE CEMİYET	Prof. İhsan KOLOĞLU
FİLM HİKÂYESİ YARIŞ- MASI	İslâm MEDENİYETİ
HABERLER	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECİ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet KARAMAN
Kayseri: T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı : İmdat N. NURSAÇAN
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan ÇETİN

TEKNİK KADRO

Sekreter : Erdoğan ATAK
Ressam : Gürbüz AZAK
Dizgi ve Baskı : F A T İ H M A T B A A S I — İSTANBUL
Yıl : 2 — Sayı : 16
Basıldığı tarih : 4/12/1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLAN TARİFESİ

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamamı : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

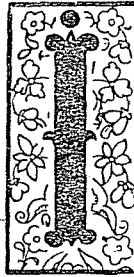
Sahne

Müşahipzade Celâl ve «Aynoroz Kadısı»

Hilmi KURTULUŞ

OYUNDAN BİR SAHNE...

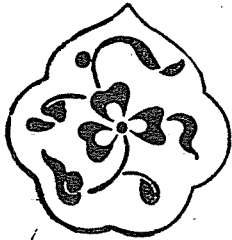

İstanbul Şehir Tiyatrosu ilk tur oyunu olarak Müşahipzade Celâl'in yazdığı (Aynoroz Kadısı) komedisini oynuyor.

Şehir Tiyatrosu Üsküdar bölümünde: eski devrin büyük ihtisamına su götürmez bir hezeyanla gölge düşürmeye çalışan (Aynoroz Kadısı) nı seyrederken, son yıllarda bu kadar iğrenç, çirkinlik bataklığına bu derecede sapanmış bir oyun görmediğimi düşündüm. (Aynoroz Kadısı) nın son perdesi kapanırken, seyircinin yüzlerinde gördüğüm acı ifadeden genel beğenilmeyişin sebebini aradım.

Meşrutiyetin ilânıyla (hürriyet) e kavuştuk diyen bir avuç guruh, yıllar yılı kafalarında haps ettikleri zehirli fikirlerini: hitabetle, şiirle, makale ile meydanlara dökmeye çalıştılar. Bu arada tiyatro sahnesinin en elverişli hopörlör olduğunu fark edenleri de, bütün hezeyanlarını çala kalem piyes şekline büründürüp (tiyatro) adıyla sahnelere çıkardılar. Bu karmakarışıklık sükunet bulup, dalgalar çekildikten sonra, mazisini, unutan, geçmişini beğenmeyip, alay etmeyi meslek edinmiş yalnız bir Müşahipzade Celâl kaldı.

«Tarihin gölgesi altında şöyle hayal meyâl seçilen halk hayatını piyese sokmak istiyorum. Falâkalı, sopalı maiyetiyle, çarşısı, pazarı dolaşan bir kadı düşündüm. Vesâiki topladım ve eseri bir senede tamamladım» ...Ay-

noroz Kadısı için Musahipzâde böyle diyordu. Nitekim bütün eserlerinde, kapalı çarşı esnafıyla, hacısı, hocası, kadısı, bütün saray erkânı âdetâ geçit resmi yapar. Bu geçit resminde Osmanlı İmparatorluğunun küçük düşürmek istenışı açıkça görülür.

Kabuğunu beğenmemek illeti, nankörlüğü, Musahipzâde Celâl'in iliklerine işlemiştir. Devlet çarkına kadar girip tahribatını yapan bu illet, neden tiyatro piyasasında da (fikir) olarak, kafasına girecek şeytanlar bulamasın.

Musahipzâde'nin ilk oyunu (Köprülüler) dir. Binbir çeşit dalâvere ile kaleme alınan bu oyunda baş rol olan Köprülü Mehmet Paşa'yı da Minakyan oynamıştır. 1912 den 1933'e kadar Köprülüler, İstanbul efendisi, Macun Hokkası, Yedekçi, Lâle Devri - Kaşıkçılar, Atlı Ases, İtaat İlâmı, Fermanlı Deli Hazretleri, Kafes Arkasında, Bir Kavuk Devrildi, Mum Söndü, Pazartesi - Perşembe, Balaban Ağa ve Aynoroz Kadısı piyeslerini kaleme almış ve hepside sahnelenmiştir.

M.Z. Celâl hakkında daha iyi bilgi verebilmek için işlediği malzemeye göz atalım: Karakollukçusu, aktarıyla, hamam ustası ve kadısıyla: İstanbul Efendisi, Bir konağın içinde dönen dolapları gösteren Lâle Devri, Mevki sahiplerinin, küçük el sanatlarını öldürmek için giriştikleri amansız mücadele: Kafes Arkasında, Ekâbir'e hulûs çakmaktan başka bir şey düşünmeyen devlet memurları: Bir kavuk Devrildi de, Halkın işlerine devamlı bir şekilde güçlük çıkaran devlet memurları: Pazartesi ve Perşem-

be: Adalet mekanizmasının işlemediğini, rüşvet yiyen ekâbir sınıfını gösteren (Aynoroz Kadısı) ..Daha açık Osmanlı imparatorluğunun muhtelif devirlerinde, çeşitli tabakadan halkın yaşama tarzı, gelenek ve âdetleri, inançları ona malzeme olmuştur. Bütün piyeslerini birleştiren ana tema ise, faziletin iflâsı, menfaatin en hayvanca olmasıdır. Halk içinde fazilet sembolleri olan hoca, hacı, derviş, kadı, saray erkânı, gibi gerek dinî gerek dünyevî mevki sahiplerine alçakça tecavüz edilmekte, orta seyirciyi bu kişilere karşı kıskırtmakta ve güldürerek eğlendirmek istemektedir. Oyunlarını yazdığı devirlerde iğneleme konusu olan gelenek ve âdetlerin hemen hepsi tamamen uydurma, hayal mahsulü şeylerdir. Çünkü bütün oyunlarında kişiler eserle hiç alakası olmayan şeyler söylemektedir. Bu sebepten, bütün oyunlarında olaylar birbirine bağlanamamış, oyun içinde dağılmıştır. Her oyununda bu, bilhassa son perdeye doğru kendisini çok açık bir şekilde gösterir.

Son olarak şu noktayı belirtelim: Musahipzâde Celâl, teknik içinde özel bir gayret sarfetmemiştir. Ahmet Vefik Paşa'nın ve Teodor Kasap Efendinin adaptelerini değiştirerek kendisine mal etmiştir. Bu bakımdan, M.Z. Celâl'in hiç bir piyesi Türk tiyatrosu klâsikleri arasına giremez. Türkiye'nin Goldoni'si lâfı, M.Z. Celâl için söylenemez. Çünkü o, bir tiyatro yazarı değil, bir taklitçidir. Hemen hemen her mevsim Musahipzâde Celâl'in piyeslerine olağanüstü bir alâka gösteren Şehir Tiyatrolarının bu tutumuna da bilmem ne demeli?...

YÂ MUHAMMED

Arif Nihat ASYA'ya...

SEN GÖNÜLLERDE YAŞAYAN EBEDİ ÂBİDESİN
ASIRLAR DAHİ GİTSE YİNE DE KALBİMESİN
KALBİMİZDE YERİN VAR ADI GÜZEL MUHAMMED
SEN İSLÂMA KAL'ESİN, SEN İSLÂMA BELDESİN...

Abdülkadir GÜLER